

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta

295/00.01.00/2013

Kh 24.10.2016 § 171

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö pyytävät 31.8.2016 päivätyllä kirjeellään lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi. Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää 31.8.2016 päivätyllä kirjeellään lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta. Lausunnot pyydetään antamaan 9.11.2016 mennessä. Lausuntopyyntöihin vastataan sähköisellä kyselyllä.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman sekä hallituksen 20.10.2015, 7.11.2015 ja 5.4.2016 tekemien linjausten mukaan Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja maakuntauudistus. Suomeen perustetaan 18 maakuntaa, joilla on omat vaalit ja valtuustot. Vuoden 2019 alusta alkaen maakunnat järjestävät kaikki alueensa sosiaali- ja terveyspalvelut eli maakunnilla on vastuu siitä, että väestö saa lain mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Maakunnille kootaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös muita tehtäviä: työ- ja elinkeinopalvelut, sekä aluekehittäminen, ympäristöterveydenhuolto, liikennejärjestelmäsuunnittelu, maaseudun kehittäminen ja pelastustoimi. Valtio rahoittaa maakuntien toiminnan eli jatkossa kunnilla ei ole enää vastuuta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä tai rahoituksesta.

Hallituksen esityksillä maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi on tarkoitus muun muassa perustaa uudet maakunnat sekä säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta, siirtää järjestämisvastuu sosiaali- ja terveyspalveluista kunnilta maakunnille, säätää maakuntien saamasta rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudistuksen voimaantulosta, henkilöstön asemasta sekä omaisuusjärjestelyistä. Lisäksi on tarkoitus kuntiin jäljelle jäävien peruspalvelujen osalta säätää uusi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä. Muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirrostä maakunnille sekä rahoituksesta valmistellaan erillinen hallituksen esitys.

Hallituksen esityksellä sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamisesta on tarkoitus muun muassa varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävän asiakkaan tai potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palvelun tuottajan ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Voimassa olevan yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluita koskevan lainsäädännön mukaisen lupa- ja ilmoitusmenettelyn sijasta ehdote-

taan otettavaksi lakiin kaikkia palveluiden tuottajia koskeva rekisteröintimennettely. Palvelun tuottajien ja palveluyksiköiden erillisen rekisteröinnin tarkoitus olisi keventää nykyiseen lupa- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvää hallintoa ja selkeyttää eri edellytysten välisiä suhteita.

Vihdin kunnan lausuntoa valmisteltaessa on huomioitu mm. Kuntaliiton, Uudenmaan liiton, Espoon kaupungin sekä Kuuma-seudun lausunnot tai lausuntoluonnokset.

Oheismateriaali

- Vihdin kunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksista maakuntauudistukseksi, ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta
- Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi.
- Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.

Hallituksen esityksen korjatut lakiluonnokset 1.9.2016 (luettelo korjauksista kansilehdellä) Oheismateriaali löytyy osoitteesta <http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>).

Valmistelijä

Noora Nordberg, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 050 597 0913

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Ehdotus

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se antaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovaranministeriölle liitteen mukaisen lausunnon hallituksen esitysluonnoksista eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta. Lisäksi kunnanhallitus esittää, että kunnanvaltuusto tarkastaa tämän asian kokouksessa.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.

Kv 07.11.2016 §

Oheismateriaali

- Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi.
- Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.

Liitteet

Vihdin kunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksista maakuntauudistukseksi, ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta

Päätös

Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnanhallituksen ehdotuksen yksimielisesti.

Vihdin kunta

KOKOUSASIA

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 171
§

24.10.2016
07.11.2016

Tämä asia tarkastettiin kokouksessa.

**VIHDIN KUNNAN VASTAUKSET HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA EDUSKUNNALLE
MAAKUNTAUUDISTUKSEKSI JA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISUUDISTUKSEKSI
SEKÄ NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI**

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Vihdin kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

vs. kunnanjohtaja Hannu Nummela
Vihdin kunta
Asemantie 30
03100 Nummela
p. 0440 421 703
hannu.nummela@vihti.fi

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä

7.11.2016

Toimielimen nimi

Vihdin kunnanvaltuusto

Onko vastaaja*

kunta
sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö
joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vihdin kunta pitää esitetyn uudistuksen tavoitteita ja keskeisiä keinoja kannatettavina ja perusteltuina. Valtakunnan tasolla sosiaali- ja terveystalouden järjestäjätahojen riittävä koko vahvistaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja kustannustehokkuutta.

Valinnanvapauden vaikutus palveluiden saatavuuteen jää esityksessä edelleen avoimeksi. Epäselväksi jää myös, mikä vaikutus yhdenvertaiseen saatavuuteen on sillä, että osassa maata ei vaihtoehtoisia palveluntuottajia ole. Mikäli tarkoitus on kehittää järjestelmää nykyistä mallia ketterämmäksi, tulisi varmistaa reunaehdot lähipalveluiden saatavuussijainnille ainakin siirtymäajan.

Sosiaali- ja terveystalouden keskittäminen kuntia suurempiin maakuntiin tulee todennäköisesti parantamaan alueellista yhdenvertaisuutta. Palveluiden järjestäjien koon kasvattaminen vahvistaa järjestämisvastuullisen edellytyksiä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen ja palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannustehokkuuteen. Sosiaali- ja terveystalouden keskittäminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita väestöryhmien välistä ja/tai yksilötason yhdenvertaisuutta. Sote-palveluiden yhdenvertaisuuden kannalta on ratkaisevaa, millaisella valinnanvapausmallilla se toteutetaan.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on ratkaisevassa asemassa terveyden ja hyvinvointierojen kaventamisessa. Vastuunjako maakunnan ja kuntien kesken ja niille osoitetut terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävät ja tehtäväjako jäävät epäselviksi. Käytännön toimeenpanon onnistuminen on avainasemassa hyvinvointi- ja terveyserojen kavennettaessa. Erityisen suuri huoli on prosessien toimivuudesta siirtymävaiheessa, jotta terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisevässä työssä tehtävä pitkäjänteinen työ ei vaarannu.

Järjestelmään sisällytetyt ohjauksen elementit ja taloudelliset kannusteet nostavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen merkityksen esille. Uudistuksessa ei saa purkaa kuntien vahvaa taloudellista kannustinta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ennaltaehkäisevien toimintojen (koulutus, työllisyyden hoito, osallisuuden edistäminen) hyöty sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallintaan tulisi koitua esitettyä paremmin kuntien hyväksi.

Kunnan ja maakunnan välinen yhteistyö tulee sopimuksella vahvistaa. Moniportainen ja monitoimijainen järjestelmä sisältää riskin, että terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen vastuutaho hämärtyy ellei siitä ole riittävällä tarkkuudella sovittu.

Uudistuksen eteneminen on tarpeen tehdä asteittain, jotta muutoksesta tulee hallittu. Kaikki hoito- ja palveluketjut ja toimintamallit pitää rakentaa toimiviksi ja yhtenäisiksi vähintään tulevan maakunnan alueella ennen kuin asiakkaille annetaan palvelujen osalta valinnanvapaus. Valinnanvapauden toteutusmalli tulee olemaan ratkaisevassa asemassa siihen, saavutetaanko tavoitteet.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Esityksen taloudellisten muutosvaikutusten suunnasta ei ole varmuutta. Kokonaisarviota 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnästä on mahdoton tehdä, koska tietoa valinnanvapauden-, monikanavarahoituksen- ja valtionosuusjärjestelmän mallista ei ole.

Esityksissä kuvattu järjestelmä vaikuttaa osin raskaalta ja byrokraattiselta, mikä on riski kustannusten hillinnän kannalta. Muutos aiheuttaa valtavan määrän muutoskustannuksia. Ratkaisematta on mm., mikä on tietojärjestelmiin liittyvä ratkaisu ja onnistutaanko siinä sisällöllisesti ja aikataulullisesti niin, että se tukee koko uudistuksen tavoitteita. Myös muiden tukipalveluiden muutosten talousvaikutukset ovat vielä hahmottumatta.

Taloudelliset tavoitteet tulee arvioida ja tavoitella niitä kokonaisuutena sekä maakunnan että kunnan näkökulmasta. Kattavat laskelmat uuden kunnan talouden kestävydestä puuttuvat uudistuksesta. Ratkaisevaa on, millaiseksi maakunnan keinot ja kyky ohjata ja kehittää palvelurakennetta muodostuvat ja miten valinnanvapaus toteutetaan.

Kaikki hoito- ja palveluketjut ja toimintamallit tulisi rakentaa toimiviksi ja yhtenäisiksi vähintään tulevan maakunnan alueella. Tämän jälkeen tulisi vasta järjestää valinnanvapaus kansalaisille. Eteneminen on tarpeen tehdä asteittain, jotta muutos hallitaan. Muutoin riskinä on, että valinnanvapausperiaatteen toteuttaminen on ristiriidassa palvelukokonaisuuksien hallinnan kanssa kustannusten rajoittamisen näkökulmasta. Valinnanvapauden toteuttamisen tulee mahdollistaa se, että myös ne kansalaiset, joiden voimavarat eivät ole riittävät oman valinnanvapautensa käyttämiseen, saavat tarvitsemaansa sosiaali- ja terveystalvet riittävän varhaisessa vaiheessa.

Aito integraatio ja sen myötä taloudelliset tavoitteet eivät Uudenmaan maakunnan osalta välttämättä toteudu, mikäli palvelutuotanto tapahtuu koko Uudenmaan kattavalla palvelutuotantomallilla, koska se maakuntana on poikkeavan suuri tuottajarooliin. Tuotanto-organisaatioiden pitäisi olla johdettavan kokoisia kokonaisuuksia. Vihdin kunnan mielestä on tärkeää, että maakunnalla säilyy lakiluonnoksen mukaisesti hyvät mahdollisuudet organisoida palvelutuotanto tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla joko alueellisesti tai muilla perusteilla kuntarajoista riippumatta.

3. **Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?**

Yksittäisen kuntalaisen ja demokratian näkökulmasta on pidettävä ongelmallisena sitä, että päätöksenteko siirtyy nykyistä etäämmälle. Uudenmaan maakunnasta tulee tehtäväalueensa osalta jättimäinen sen ollessa väkimäärältään 23-kertainen pieniin maakuntiin verrattuna. Sosiaali- ja terveystalvet ovat luonteeltaan kuitenkin merkittävältä osalta lähipalveluja. Tämä esitys vie asukkaiden vaikutusmahdollisuudet näiden lähipalvelujen osalta nykyistä kauemmaksi. Vihdin kunta pitää hyvänä, että esitys mahdollistaa maakunnalle uusien lähidemokratiaa tukevien elementtien lisäämisen. Yleisperusteluissa todetaan, että yksityiskohtaisia vaikutuksia demokratiaan, asukkaan vaikutusmahdollisuuksiin sekä poliittiseen toimintakulttuuriin ja -järjestelmään voidaan arvioida vasta pidemmän aikavälin kuluessa.

Päätöksenteon siirtyminen maakuntatasolle ja monipolvisen hallinnon taakse entistä kauemmas asukkaista vähentää todennäköisesti myös asukkaiden kiinnostusta osallistua ja vaikuttaa näihin heitä itseään koskeviin asioihin. Lisäksi halukkuus asettua ehdolle kuntavaaleissa tai muutoin osallistua kunnalliseen päätöksentekoon voi esityksen johdosta vähentyä, koska nykyisin kunnanvaltuuston toimivaltaan kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon kysymyksistä päätettäisiin jatkossa ainoastaan maakuntatasolla.

Järjestämis- ja tuottamisvastuun erottaminen voi tuottaa demokratian näkökulmasta haasteita. Vaaleilla valittu maakuntavaltuusto vastaa palveluiden järjestämisestä. Suhde palveluita tuottavaan pelkästään virkamiesjohtoiseen palvelulaitokseen on kuitenkin lakiluonnoksessa etenkin valvonnan kannalta epäselvä. Kunnissa on kokeiltu tilaaja-tuottajamallia, joissa tilaajan ja tuottajan tehtävät on eriytetty. Mallista on kuitenkin useimmissa kunnissa jo luovuttu, koska on todettu mm., että tilaajalle ei ole jäänyt riittävä osaamista tilata palveluja ja ohjata niiden tuottamista. Lisäksi ongelmana on ollut tilaajan ja tuottajan roolien ja vastuiden epäselvyys. Sama haaste jäisi myös maakunnille palvelulaitosten käyttäessä palvelujen tuottamisessa merkittävää valtaa. Palvelulaitoksen hallituksen valinnassa demokratia toteutuu ainoastaan välillisesti. Kansanvaltaisuuden kannalta tällaista järjestelyä on pidettävä huonona. Riskinä on, että tuottajana toimivasta palvelulaitoksesta tulee liian vahva ja määräävä suhteessa palveluiden järjestäjänä toimivaan maakuntaan.

Lakiluonnoksesta on myös vaikea tunnistaa, että maakunnallinen itsehallinto voisi käytännössä aidosti toteutua. Rahoitus tulee pääosin suoraan valtion antamana ilman, että maakunnalla olisi siihen juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa. On kyseenalaista, jäisikö maakunnalle tässä tilanteessa käytännössä riittävästi omaa harkintavaltaa tehtäviensä järjestämiseen.

Maakuntauudistuksessa syntyvät maakunnat poikkeavat toisistaan merkittävästi niin kooltaan, väestöpohjaltaan kuin palvelutarjonnaltaankin. Jää epäselväksi, voiko

esitettyssä uudistuksessa aidosti toteutua yhtäältä maakuntien ja toisaalta kansalaisten välinen yhdenvertaisuus.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Ehdotettu sääntely palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi eri tason yhtiöittämisvelvoitteineen tulee asettamaan erittäin suuria vaatimuksia maakuntakonsernin ohjaukselle ja johtamiselle. Esitysluonnoksessa on paikoitellen epäselvää milloin ja miltä osin sääntely koskee vain järjestämisvastuullista maakuntaa, milloin myös maakunnan palvelulaitosta tai mahdollisesti koko maakuntakonsernia. Eri toimijoiden välisiä suhteita tulee säädöksiin terävöittää ja tarkentaa. Talouteen liittyvät säädökset, kuten asiakasmaksujen yhdenmukaisuudesta tai maakuntien välisistä korvauksista ovat vielä keskeneräisiä.

Uudistuksen yhtenä keskeisenä periaatteena on valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden tuottaminen aidosti kilpailluilla markkinoilla. Myös kunnilla tulee olla mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden tuottamiseen omistamissaan yhtiöissä. Maakunnan ja kuntien välillä tulee olla lakiin kirjattu mahdollisuus sopia yhteistyöstä ja tehtävien hoitamisesta.

Erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla on tärkeää varmistaa, että neuvottelut maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimusten sekä kasvusopimusten sisällöstä käydään jatkossakin asianomaisten ministeriöiden ja kuntien kanssa ja että mahdollisuudet niiden solmimiseen turvataan.

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on määritelty 25 tehtävää. Tehtävien varsinainen sisältö määräytyy kuitenkin kutakin tehtävää koskevassa erityislainsäädännössä, joiden sisältö ei ole samalla kertaa lausunnoilla tämän

lakiesityksen kanssa. Vihdin kunta pitää kuitenkin tässä esitettyä tehtäväkokonaisuutta pääosin perusteltuna.

Maakunnan ja kuntien välisten tehtävien rajapintoja pitää vielä tarkentaa. Keskeistä on, että maakunnalle säädetyt tehtävät eivät ole päällekkäisiä kuntien ja kuntayhtymien tehtävien kanssa tai niiden kanssa jopa kilpailevia. Toimivaltarajojen tulee olla selkeitä. Erityinen riski päällekkäisestä toiminnasta on nähtävissä MAL –asioissa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, ympäristöterveydenhuollossa ja työllisyyttä ja elinkeinoasioita edistävissä kasvupalveluissa.

Oppilas- ja opiskelijahuolto on osa esiopetuksen, peruskoulun ja toisen asteen oppilaitoksen toimintaa, joista opetuksen ja koulutuksen järjestäjä vastaavat. Kouluterveydenhuolto ja psykologi- ja kuraattoripalvelut tukevat vahvasti kunnan tehtävää terveyden edistämisessä ja ennaltaehkäisevässä työssä, ja niiden kiinteä yhteys opetuksen järjestämiseen pitää turvata. Lisäksi uudistuksessa on varmistettava mm. työpajatoiminnan sekä koulua ja nuorisopalveluja lähellä olevien toimintojen yhteistyö kunnan palvelujen kanssa.

Esityksessä työllisyys ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu siirretään valtion TE - hallinnolta maakunnalle. Vihdin kunnan mielestä maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Maakunnan tulee myös voida siirtää järjestämisvastuu useamman kunnan muodostamalle kokonaisuudelle, jolla maakunnan arvion mukaan on riittävät taloudelliset ja muut voimavarat näiden tehtävien hoitamiseksi. Maakunta voisi myös tällöin jakaa järjestämisvastuun kunnan tai kuntien kesken mikäli se on tarkoituksenmukaista. Nämä valtiolta maakunnalle siirtyvät tehtävät tulee rahoittaa rahoitusperiaatteen mukaisesti kokonaan valtion varoista. Kuntien työllisyys - ja yrityspalveluihin suuntaamat panostukset säilyvät kunnilla alueen ja kunnan elinvoiman tukemisen resursseina ellei maakunnan ja maakunnan kuntien tai maakunnan ja yksittäisen kunnan kesken toisin sovita.

Pelastustoimella on vahvaa osaamista hallinnonalat ylittävästä yhteistyöstä häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisessa, valmiussuunnittelusta sekä harjoittelusta. Tätä on pystyttävä hyödyntämään riittävästi kuntien varautumisessa myös maakuntauudistuksen jälkeen. Jotta pelastustoimella on tosiasiallinen mahdollisuus varautumisen tukeen ja yhteensovittamiseen sekä maakunnan yhteisessä varautumisessa että kunnissa, tulee pelastustoimi asemoida maakuntaan siten, että riittävä toimialaosaaminen on sijoitettu palveluja järjestävälle tasolle.

6. **Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Uudistetun kuntalain pohjalle rakentuva maakuntalakiesitys antaa Vihdin kunnan mielestä hyvät puitteet alueen asukkaiden osallistumiselle. Maakunnan tulee luoda toimivat rakenteet osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien toteuttamiselle käytännössä, jotta lähidemokratia erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa turvataan.

7. **Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Esityksen seurauksena toimijoita, kerroksia ja rajapintoja ja erilaisia valtuuksia ja rajoituksia syntyy niin paljon, että kokonaisuuksien hallinta käy haasteelliseksi ja uudistuksen alkuperäinen täydellisen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation tavoite hämärtyy.

Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun säännökset maakunnan palvelulaitoksesta tulee poistaa. Maakunnan yhteyteen perustettava erillinen ja kokonaan uusi oikeushenkilö ja palvelujen erottaminen tämän erillisen oikeushenkilön vastuulle saa aikaan raja-aidan, joka luo esteitä toiminnan johtamiselle, maakunnan toiminnan ja talouden kokonaisuuden hallinnalle. Palveluiden aito integraatio vaikeutuu merkittävästi mikäli viranomaispäätökset, joita tehdään pääosin sosiaalipalveluissa, ja sote-palvelutuotanto eriytyvät. Kysymys on tilaajan ja tuottajan erottamisesta, joka kunnissa saatujen kokemusten mukaan aiheuttaa epäselvyyttä johtamis- ja vastuusuhteissa ja lopulta myös kustannusten nousua.

Järjestämisvastuun ja operatiivisen johtamisen erottaminen voi aiheuttaa toisaalta hallinnon päällekkäisyyttä ja toisaalta asiantuntemuksen painottumista operatiiviselle puolelle. Mikäli palvelulaitokset kuitenkin toteutuvat, maakunnan tulee kyetä ohjaamaan ja kontrolloimaan kokonaisuutta niin, että nämä ongelmat vältetään. Maakuntien palvelulaitokset ovat aluehallinnon uusi hallintorakenne, joka etäännyttää palvelutuotannon demokraattisesta ohjauksesta ja saattaa siten oleellisesti heikentää maakuntien toiminnan ja talouden kokonaisvaltaista kehittämistä.

Tukipalveluita koskevissa säädöksissä on riski, että valtakunnalliset tukipalvelut ovat liian suuria kokonaisuuksia toimiakseen riittävän joustavasti ja tehokkaasti. Maakunnilla tulisi olla mahdollisuus organisoida tukipalvelut yhteistyössä kuntien ja muiden tuottajien kanssa. Esimerkiksi toimivat ICT-ratkaisut, erityisesti yhteiset potilas- ja asiakastietojärjestelmät ovat välttämättömiä tiedolla johtamisen välineitä. Kaikilla sote-palveluiden tuottajilla tulee olla ne käytettävissä ja myös velvoite käyttää niitä.

8. **Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen**

taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Lakiluonnoksissa esitetty maakuntien rahoitus pohjautuu asiakasmaksutuloihin, valtionrahoitukseen sekä lyhytaikaiseen lainanottoon. Esitetyn kaltainen rahoitusmalli supistaa maakuntien itsemääräämisoikeutta merkittävästi kuntiin verrattuna ja tuo maakunnille kuntia tiukemman taloudenohjausmekanismin. Jos tulevissa valtion ja maakuntien välisissä julkisen talouden suunnitelmaan liittyvissä neuvotteluissa pidetään kiinni tavoitteena olevasta kolmen miljardin säästöstä, tulee maakunnista nykyisellä rahoitusmallilla valtion ohjaamia julkisten sopeutustoimien päättäjiä. Rahoitusmekanismi tulee toimimaan, mikäli arvioitu säästötavoite on realistinen ja esitetyillä ns. pakkotoimenpiteillä saadaan maakunnat tekemään riittävät leikkaukset. Etenkin maakuntien toiminnan alkuvaiheessa liittyy riskejä siihen, että saadaan tehtyä tarvittavat sopeutustoimet ilman maakuntien joutumista arviointimenettelyyn.

Investointien osalta on todettu, että maakunnat rahoittavat maakunnan suoraan omistukseen tekemät investoinnit laskennallisiin kustannuksiin perustuvilla poistoilla. Toimitiloihin kohdistuvat investointihankkeet toteutettaisiin kuitenkin maakuntien yhdessä omistaman toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskusosakeyhtiön kautta, jonka rahoitus pohjautuisi vuokratuloihin. Maakuntien vuokratasitetta seurattaisiin erillisellä valtioneuvostolle ja maakunnille vuosittain tehtävällä investointiselvityksellä. Toimitila- ja kiinteistöhallinnon rahoitusjärjestelyiden riittävyudessa on havaittavissa riski, mikäli maakuntien vuokratasite halutaan pitää kohtuullisena ja oletetaan, että palvelukeskusosakeyhtiö noudattaa kunnille suositeltuja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaisia poistoaikojen alarajoja. Riski kasvaa myös sen takia, että palvelukeskusosakeyhtiön omistuksessa on vain osa sosiaali- ja terveyspalveluiden kiinteistöistä ja mahdolliset kunnostustyöt menevät käyttötalouden kuluksi, jollei vuokranantaja tee itse investointeja. Kuntien omistamissa kiinteistöissä intressi mittaviin tilainvestointeihin ehdotetulla 3+1 –mallilla on nykyisellään epävarma, jollei maakunta laadi pidempiä vuokrasopimuksia tiloista.

Maakunnat tai niiden määräysvallassa olevat oikeushenkilöt eivät lakiluonnosten mukaan kuuluisi Kuntien takauskeskuksesta annetussa laissa säädettyjen rahoituskelpoisten kohteiden joukkoon. Tämä asettaa kunnat ja maakunnat eri arvoiseen asemaan sekä lisää todennäköisesti maakuntien rahoituskustannuksia.

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Lakiesitys antaa mahdollisuudet hyvinkin pitkälle vietyyn palveluiden keskittämiseen ja siten vaarantaa palveluiden läheisyysperiaatteen. Tietyn asteinen palveluiden keskittäminen on tarpeen kokonaiskustannustan hillitsemisen ja riittävien henkilöstöresurssien turvaamisen näkökulmasta. Maakunnan asukkaiden palvelujen saatavuuden kannalta olennaista on valinnanvapausmallin toteuttamistapa.

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Mikäli tulevat yhteistyöalueet tulevat noudattamaan nykyisten ERVA –alueiden rajoja, on Uudellamaalla oman alueensa järjestämisvastuun lisäksi mahdollisesti järjestämisvastuu myös Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan osalta. Uudistusta tulee arvioida tältä osin omaa maakuntaa laajemmalla tasolla yhteistyöalueen käsittävänä kokonaisuutena. Yhteistyösopimukseen perustuen maakuntien on sovittava erittäin merkittävistä tehtävistä (10 kappaletta) mm. palvelujen integraatiosta, saatavuudesta ja varmistamisesta, maakuntien välisestä työnjaosta, ensihoidon yhteensovittamisesta, merkittävistä investointisuunnitelmista sekä koulutus- ja kehittämissyhteistyöstä.

Koska kyseessä ovat toiminnan sisällön kannalta näin keskeiset tehtävät, on solmittavan yhteistyösopimuksen syytä olla kaikkia osallistuvia maakuntia sitova. Tästä syystä sopimista ei myöskään voi jättää pelkän vapaaehtoisuuden varaan. Sopimuksen sitovuus, sen toteutumisen seurannan ja arvioinnin ohella tuo toimintaan tarpeellista järkevyyttä.

Yhteistyösopimus on hyväksyttävä kunkin maakunnan maakuntavaltuustossa. Sopimus saa siten koko yhteistyöalueen kattavan mandaatin, joka osaltaan tukee sen käytännön toimeenpanoa. Varsin kannatettavana on pidettävä säännöstä valtioneuvoston toimivallasta päättää yhteistyösopimuksesta, jos maakunnat eivät pääse sopimukseen

asiasta. Säännös toimii sopimisen edistymisen kannustimena ja viimekädessä ”perälautana” sopimuksen syntymisen varmistamiseksi.

Toisaalta yhteistyösopimus siihen liittyvine määräyksineen muodostaa turhan raskaan, ylimääräisen tason hallinnolliseen kokonaisuuteen. Vihdin kunta pitää parempana sitä, että maakunnat itsessään olisivat olleet riittävän suuria ja kattavia huolehtimaan omalta osaltaan yhteistyösopimuksessa määriteltävistä kysymyksistä.

12. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Uudellamaalla maakuntien välinen yhteistyö ei ole samalla tavalla merkityksellinen palveluiden integraation osalta kuin pienempien maakuntien näkökulmasta.

13. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Maakuntauudistuksen tavoite lisätä valtakunnallista ohjausta on kannatettava. Valtion ohjauksen tulee keskittyä strategiaan kysymyksiin. Ohjauksen tulee keskittyä palvelujen laadun, vaikuttavuuden ja tasa-arvon parantamiseen. Sen sijaan palveluita koskevat operatiiviset ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asiat tulisi jättää maakuntien päätösvaltaan. Tuotannon kontrollointi valtakunnallisella investointien hyväksyttämismenettelyillä tai keskusohjattujen tukipalveluratkaisujen kehittäminen jähmettää tarpeettomasti palvelutuotantoa.

14. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?**
- kyllä (avotila)

- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Järjestämistehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista sekä maakunnan palvelulaitosta koskeva sääntely kaventaisi maakuntien mahdollisuutta päättää palvelutuotannon tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta organisointitavasta maakunnan erityispiirteet huomioiden. Järjestely synnyttäisi tarpeetonta päällekkäistä hallintoa ja hallintokustannuksia sekä heikentäisi maakunnan ja tätä kautta koko kansallisen ohjauksjärjestelmän kykyä palvelutuotannon ohjaukseen. Useat kunnat ovat kokeilleet tilaajatehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista omassa toiminnassaan, mutta järjestelyistä on viime aikoina luovuttu niistä saatujen huonojen kokemusten vuoksi. Erottamisella ei myöskään ole saavutettu tavoiteltuja kustannussäästöjä.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Palvelutuottajien yhdenvertainen kohtelu siitä riippumatta, ovatko ne julkisia vai yksityisiä toimijoita, on yksi sote –uudistuksen periaatteellisia linjauksia. Tällöin on loogista, jos maakunta muiden tehtäviensä lisäksi tuottaa palveluita myös markkinoilla vapaan kilpailun piirissä tai laajan valinnanvapauden puitteissa, tulee se toteuttaa yhtiömuodossa tasavertaisen kilpailun varmistamiseksi.

Yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti myös kunnilla tulee olla mahdollisuus perustaa omistamiaan yhtiöitä palveluntuottamista varten oli sitten kyse yleisestä markkinoilla toimimisesta tai palvelujen tarjoamisesta laajan valinnanvapauden puitteissa. Samaan lopputulokseen tullaan, jos asiaa tarkastellaan kunnallisen itsehallinnon ja kuntien yleisen toimialan näkökulmasta. Täten on vaikea nähdä, että kunnille asetetaan kielto toimia jollakin toimialalla, jos ne muutoin täyttävät vaadittavat edellykset.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaannpanolaista:

17. **Kysymys vain kunnille:** Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?
- kyllä (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)
18. **Kysymys vain kunnille:** Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön*)
19. **Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Väliaikaishallinnosta on säädetty riittävällä tavalla voimaanpanolain 2 luvun nojalla. Toiminnan riittävän joustava säätely nyt esitetyn mukaisesti mahdollistaa kullekin maakunnalle soveltuvan toimintamallin ja organisoinnin rakentamisen ottaen huomioon väliaikaisen valmistelutoimielimen toimikauden lyhyden.

Valmisteluun liittyvät kustannukset tulisi korvata kunnille täysimääräisesti.

20. **Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Henkilöstön aseman näkökulmasta siirtyminen maakuntiin, niiden palvelulaitoksiin tai maakuntien omistamiin yhtiöihin liikkeenluovutuksen periaatteen mukaan on selkeä ja tarkoituksenmukainen. Siirtyvä henkilöstö on luonnoksessa rajattu lakkautettavien kuntayhtymien palveluksessa työskentelevään henkilöstöön, kuntien sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien yksiköiden ja laitosten henkilöstöön, sekä siihen kuntien

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon tukipalveluhenkilöstöön, joiden tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet ovat näitä tukitehtäviä.

Siirron yhteydessä tulee huolehtia, etteivät kuntien eläkevakuutusmaksut kasva. Maakunnille tulee siirtyä kunnista kaikki eläkevastuut siirtyvän henkilöstön osalta.

21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia.

Kuntien näkökulmasta toimitilojen ja kiinteistöjen pääomavuokrien tulee pohjautua rakennusten reaaliarvoihin ja pääomavuokran tarkistusta varten rakennusten reaaliarvot (tekninen ja jälleenhankinta-arvot) tulee määrittellä vuonna 2018. Esitystä tulee tältä osin tarkentaa (§ 23). Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Uudistukseen liittyvillä omaisuusjärjestelyillä ei saa vaarantaa kuntien mahdollisuuksia vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta rahoitusperiaatteen mukaisesti. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa. Avustusten rahoitusta ei kuitenkaan saa toteuttaa vähentämällä kaikkien kuntien yleistä valtionosuutta. Kiinteistöistä aiheutuvat taloudelliset riskit tulee hajauttaa kuntien, maakuntien ja valtion vastuulle.

Kunnan maankäytön kehittämisen ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi olisi perusteltua, että kuntayhtymien maapohjat jäisivät kuntien omistukseen. Lakiesityksen tulisi mahdollistaa maapohjien ja alueiden jääminen kuntayhtymien/jäsenkuntien omistukseen sekä vuokraamisen maakunnille pitkäaikaisilla käyttötarkoituksella.

sidotuilla vuokrasopimuksilla. Mikäli edetään lakiesityksen mukaisesti, kuntayhtymien maapohjaa tulee siirtää vain sote-toiminnan edellyttämä määrä.

23. **Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvatus kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kunnan verotusoikeuteen puuttuminen merkitsee myös riskiä, että kunnille myönnettyjen lainojen korko nousee. Verokatto johtaisi siihen, että kunnat menettäisivät vakavaraisuusasetuksen nollariskiluokan, jonka edellytyksenä on kuntien verotusoikeus. Vaikka esitys ei ole perustuslain osalta ristiriidassa ei voida tietää, kuinka luottoluokittajat tulkitsevat muutoksen.

Verokaton asettaminen johtaa kuntien lainakannan kasvamiseen verokaton voimassaolon aikana, sekä lisää painetta verojen korottamiseen rajoitusajan jälkeen, mikä on ristiriidassa tavoitteen, kokonaisveroaste ei nouse, kanssa. Esityksestä aiheutuu joillekin kunnille, erityisesti kasvukunnille, ongelmia, koska kuntien tulot laskevat esimerkiksi suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin (suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi). Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavaraa kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen.

24. **Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?**
- kyllä (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Uudistuksen täytäntöönpano on tarkoituksenmukaista tehdä esitetystä aikataulusta edellyttäen, että yhtiöittämisen periaatteet on määritelty hyvissä ajoin. Valinnanvapauden toteuttaminen voisi tapahtua asteittain, jolloin myös sen piirissä olevat palvelut yhtiöitettäisiin asteittain.

25. **Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.**

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. **Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?**

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Ratkaisu on perusteltu uudistuksen taloudellisten tavoitteiden näkökulmasta. Toisaalta se johtaa maakuntien varsin yksityiskohtaiseen valtionohjaukseen. Maakunnallisen itsehallinnon näkökulmasta Vihdin kunta kannattaa maakuntien verotusoikeuden selvittämistä uudistuksen myöhemmässä vaiheessa.

27. **Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suorittaa lakisääteisistä tehtävistä?**

- a) kyllä (avotila)
- b) kyllä pääosin (avotila)
- c) ei pääosin (avotila)
- d) ei (avotila)
- e) ei kantaa (avotila)

Maakuntien rahoitusta säädellään erittäin tiukasti ja maakunnan itsemääräämisvalta rahoituksen kasvattamiseksi on vähäinen. Esitetty kolmen miljardin sopeutustavoite edellyttää mittavia sopeutustoimia ja on todennäköistä, että osa maakunnista joutuu arviointimenettelyyn, mikäli sopeutustavoitteessa pitäydytään. Uudenmaan asema on muihin maakuntiin nähden poikkeuksellinen ja maakuntauudistuksen yhteydessä ei tule lisätä tulojen tasausta Uudenmaan ja muiden maakuntien välillä.

28. **Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?**

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotilaa)

Tässä vaiheessa kyllä. Jatkossa hyte-kertoimen osuutta on mahdollista kasvattaa, jos sen kriteerit ja mittarit ovat riittävän selkeitä ja kunnissa tehtävän ennaltaehkäisevän työn ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vaikuttavuutta pystytään aidosti mittaamaan.

Uudellamaalla tulisi maahanmuuton aiheuttamien palvelutarpeiden osuus olla huomioitu paremmin tarveperusteisessa rahoituksessa.

29. **Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Siirtymäaika nähdään riittäväksi.

30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. **Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)**
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

32. **Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.**

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

33. **Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?**
- kyllä (avotila)
  - pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)

Kuntien valtionosuusjärjestelmään sisältyvät tasausmekanismit (tehtävien ja kustannusten siirtoa koskeva muutosrajoitin sekä siirtymätasaus) rajoittavat uudistuksesta kuntiin aiheutuvia talouden muutoksia.

Kunnan taloutta tulisi kuitenkin tarkastella kokonaisuutena eikä yksittäisten rahoitusrakenteiden muutosten kautta, jotta saadaan kattavampi kuva tulevaisuuden kunnan talouden selviytymisen edellytyksistä. Uudistuksen osalta toimitiloihin liittyvien ratkaisujen vaikutusten arviointi on jäänyt puutteelliseksi, etenkin tulevaisuuden kuntien velkamäärän kantokyvyn ja tyhjiilleen jäävien kiinteistöjen osalta.

34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen - kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Uudistuksessa ei saisi purkaa kuntien vahvaa taloudellista kannustinta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ennaltaehkäisevien toimintojen (koulutus, työllisyyden hoito, osallisuuden edistäminen) hyöty sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallintaan tulisi koitua kuntien hyväksi. Kuntien valtionosuuksiin suunniteltu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa on merkityksetön verrattuna nykyisen järjestämistavan sisältämiin todellisiin kannustimiin.

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Verotus

36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Esityksessä on lähdetty siitä rajauksesta, että rahoitus maakuntien toimintaan kerätään kokonaisuudessaan valtion verotuksen kautta. Lähtökohta on ongelmallinen maakuntien itsehallinnon kannalta ja se rajoittaa myös kunnan itsehallintoa siirtymäajaksi esitettyllä verokatolla. Valtion verojärjestelmämuutokset vähentävät kuntien kunnallisveroa 11,3 miljardia euroa ja kuntien yhteisöverotilityksiä 0,5 miljardia euroa. Tulevaisuuden kuntien rooli nähdään elivoiman kasvattajana ja on ongelmallista, että kuntien osuutta yhteisöveron tuotoista vähennetään siirtämällä yhteisöverotuottoja maakunnalle.

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.*Henkilöstö ja eläkkeet***38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?**

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Henkilöstön tulevat eläkkeet tulee turvata samansisältöisesti kuin nykytilassa. Kuntiin ei saa jäädä eläkevastuita maakuntiin siirtyvästä henkilöstöstä. Eläkevastuiden on siirryttävä maakuntaan henkilöstön mukana.

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.*Uudistuksen vaikutukset***41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?**

Vihdin kunnan perusterveydenhuollon järjestämisvastuu on siirtynyt vuoden 2009 alusta perusturvakuntayhtymän hoidettavaksi, joten välittömiä vaikutuksia toimintojen organisoinnissa ei muutoksella Vihdin kunnalle ole. Järjestämisvastuun siirtyessä huomioitiin niiden vaikutus myös tukipalveluihin, joten siltäkään osin ei välitöntä sopeuttamistarvetta ole. Vihdin kunnalla ei ole muutoksen johdosta maakuntaan siirtyvää henkilöstöä.

Uudistus vaarantaa kuitenkin poikkihallinnollisen yhteistyön sekä asukkaiden palvelujen ja saumattomien palveluketjujen rakentamisen. Kuntien ja maakunnan tehtäväjaot ja vastuut

tulee olla selkeät ja yhteistyöprosessien kunnossa, jotta varmistetaan asukkaille paras mahdollinen palvelu kunnan ja maakunnan yhteistyönä.

Ehdotettu lakimuutos vaikeuttaa varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen nykyistä tiivistä yhteistyötä pienten lasten kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Nykyisiä yhteistyörakenteita on kehitetty aktiivisesti ja yhteistyö on toimivaa.

Mikäli valinnanvapaus tulee koskemaan myös neuvola- ja kouluterveydenhuollon palveluita on näiden palveluiden tuottajille säädettävä velvollisuus osallistua yhteistyöhön varhaiskasvatuksen ja opetuksen kanssa. Tämän myötä yhteistyökumppaneiden määrän kasvu tulee myös huomioida kuntien tulevissa resurssissa. Näiden lisäksi tiedonsiirron käytännöt vaativat erityishuomiota lain valmistelussa.

Maakuntavaaleissa keskisuurten ja pienten kuntien on erityisen vaikeaa saada edustajansa maakuntavaltuustoon. Vihdin kunta kannattaa, että Uusimaa jaetaan useampaan kuin yhteen vaalipiiriin.

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Nykyisillä taustatiedoilla on haastavaa arvioida kokonaisvaltaisesti maakuntien edellytyksiä suoriutua lakisääteisistä tehtävistä. Maakunnilla on kuitenkin paremmat edellytykset kuin kunnilla vastata asetettuun kolmen miljardin sopeutukseen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Valtion tiukka taloudellinen ohjaus on välttämätön asetetun sopeutustavoitteen saavuttamiseksi, mutta ohjauksen tiukkuus voi ajaa osan maakunnista arviointimenettelyyn.

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?

- a. sote-integraatio
- b. talous
- c. hallinto ja johtaminen
- d. omaisuusjärjestelyt
- e. tietohallinto ja ICT
- f. viestintä ja osallisuus
- g. henkilöstösiirrot
- h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen
- i. muuta, mitä?

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vihdin kunnan vammaisneuvosto on esittänyt lausuntonaan, että uudistuksessa turvataan vähintään nykytasoisten palveluiden paikallinen saatavuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Lisäksi vammaisneuvosto esittää, että asiakkailta perittävät palvelumaksut eivät saisi muutoksessa nousta.

45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

VIHDIN KUNNAN VASTAUKSET HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA**TAUSTATIEDOT****1. Vastaja tahon virallinen nimi**

Vihdin kunta

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi**3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot**

Hannu Nummela vs. kunnanjohtaja
Vihdin kunta
Asemantie 30
03100 Nummela
p. 0440 421 703
hannu.nummela@vihti.fi

YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ**4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?**

- kyllä (avotila)**
- kyllä pääosin (avotila)**
- ei kaikilta osin (avotila)**
- ei (avotila)**
- ei kantaa (avotila)**

Tämä on tarkoituksenmukainen ja välttämätönkin linjaus, kun toteutetaan valinnanvapautta ja monituottajamallia ja halutaan myös yksityinen palveluntuotanto yhdenmukaisen lupamenettelyn ja valvonnan piiriin julkisrahoitteisen kanssa. Lakiluonnoksen perusteella on kuitenkin epäselvää, miten rekisteröidytään palvelun tuottajaksi ja voiko kuka tahansa rekisteröityä.

Lain on tarkoitus astua voimaan maakuntauudistuksen etenemisestä riippumatta ja ennen maakuntalakien voimaan astumista, tämä jättää kuntien roolin epäselväksi.

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?

- kyllä (avotila)**

- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

Rekisteröitymismenettely sinällään ei takaa palvelun laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta. Ehtojen yhdenmukaistaminen korjaa nykykäytännön puutteita. Säädöksen sisältävät ehdot eivät kuitenkaan sinänsä lisää asiakas- ja potilasturvallisuutta, ellei palveluntuottajilla ole asiakas- ja potilasturvallisuutta lisäävää toimintakulttuuria ja ellei kriteerien täyttymistä rekisteröitymisen jälkeenkin valvota systemaattisesti. Lakiesitys keskittyy pitkälti rekisteröitymiskäytäntöihin, ei varsinaiseen palvelutuotantoon. Jää epäselväksi, miten rekisteröitymisessä huomioidaan terveydenhuoltolain 45 §:n linjaukset. Koskevatko ne lain ja tulevan asetuksen linjaukset myös edellytyksiä rekisteröityä jonkin palvelun tuottajaksi esimerkiksi yksityisrahoitteisessa palvelutuotannossa. Terveydenhuoltolain muutoksen yhdeksi tärkeäksi perusteluksi mainitaan potilasturvallisuus kustannussäästöjen ohella.

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

Vähentää viranomaisen työtä, mutta myös mahdollisuutta valvoa kokonaisuutta. Malli edellyttää että tuottaja on valvontatehtävänsä tasalla. On epäselvää, voitaisiinko mallia käyttää myös siten, että palveluntuottaja voisi toimia alihankkijoittensa vastuullisena palveluntuottajana. Yhteisen palveluyksikön muodostaminen voi häivyttää perustason tuottajan vastuuta palvelun laadusta tai asiakasturvallisuudesta.

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltu (3 § 5 kohta, 18 §)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)

- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

Epäselväksi jää vastuullisen palvelun tuottajan tosiasiallinen vastuu muusta kuin tietojen oikeellisuudesta.

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

- kyllä (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

10. Ovatko valvojan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

Mikään rekisterimenettely sinällään ei voi taata asiakas ja potilasturvallisuutta. Asiakas- ja potilasturvallisuuden voi taata vain se, että palvelun tuottamiselle on selkeät kriteerit ja niiden valvonta toteutuu myös käytännössä. Asiakas- ja potilasturvallisuutta tulisi edistää paitsi sanktioiden, myös koulutuksen ja yhtenäisten toimintamallien kautta. Näiden valvonta ja palveluntuottajan tulosten seuranta tulee lisätä säädökseen asiakas- ja potilasturvallisuutta lisäävinä viranomaismenettelyinä.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta.

Valvonnan osalta eri osapuolien roolit tulee olla selkeät. Valvonta/lupaviranomaisella tulee olla selkeä päävastuu valvonnasta. Säädöksestä ei käy ilmi millä tavalla palveluntuottamislupa määräytyy. Itse palvelutuotantoa koskevat kriteerit puuttuvat. On epäselvää millä tavalla tämä säädös liittyy maakunta- ja sote-uudistuksen lakiesityksiin ja erikoissairaanhoidon työnjakolakesitykseen. Säädös on enemmänkin ehdotus palveluntuottajan rekisteröitymiseksi kuin palveluntuottajalta edellytettävistä kriteereistä tuottaa palveluja.

Lähtökohtaisesti on loogista ja perusteltua, että kaikki sosiaali- ja terveysalan palveluntuottajat ovat samanlaisen rekisteröitysmenettelyn ja valvonnan alaisia, riippumatta myöskään siitä tuottavatko ne palveluja suljetuilla tai avoimilla markkinoilla, yhteiskunnan tai muun maksajan laskuun. Tuotantolain tulisi lähteä siitä, että annettavien hoitojen ja hoitokäytäntöjen hyväksyttävät kriteerit ja valvonta ovat saman sisältöistä riippumatta siitä onko tuottaja yksityinen tai julkinen, tai toimitaanko yhteiskunnan varoilla tai muulla rahoituksella.

Lain on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2017. Esitys jättää epäselväksi kunnan muuttuneen roolin. Palveluntuottaja-rekisterinpitovastuun siirto kunnalta on sinällään

kannatettavaa, mutta tosiasiallinen palvelujen laadun valvonta ja laatuun vaikuttaminen sekä vastuu näistä kysymyksistä jää epäselväksi lakiesityksen mukaisessa mallissa. Lakiesitys herättää huolen, kuinka nopeasti palvelun tuottajan laiminlyöntejä pystytään korjaamaan esitetyllä valvontamallilla. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna, jossa kunta pystyy puuttumaan joustavasti ja nopeasti, käytäntö vaikuttaa tehottomalta.